

Sunndal kommune – høringsuttalelse til søknad og konsekvensutredning til Aura II

Sunndal kommune vil i det videre bruke følgende begreper i høringsuttalelsen:

Dagens kraftverk: Gamle Aura kraftverk

Nytt kraftverk: Aura II

Konsekvensutredning – KU

Utredningsprogram – UP

Gyrodactylus salaris – gyro

Innspillet fra kommunen er bygd opp på følgende måte:

Først kommer generelle innspill knyttet til søknaden, KU'en og prosessen. Deretter følger konkrete innspill på de forskjellige fagtemaene.

Generelle innspill til søknad, KU og prosess

Bruk av Gamle Aura kraftverk

Kommentar:

Sunndal kommune ønsker dialog med Statkraft rundt ny bruk av Gamle Aura kraftverk. Tilfluktsrom har tidligere vært nevnt som aktuell ny bruk for anlegget.

Kommunal veg i Litldalen

Kommentar:

Lite er skrevet i søknaden om bruk og belastning på kommunal veg i Litldalen. Bygging av nytt kraftverk vil føre til økt anleggstrafikk på Litldalsvegen. Bruer og veg må utbedres og det forventes at vegen skal fremstå lik eller bedre enn før utbyggingen. Sunndal kommune mener at vegomlegging rundt Dalengårdene vil være fornuftig og da spesielt rundt gnr/bnr 57/1 hvor det er fastboende.

Sunndal kommune har pr. 2025 gjort flere trafiksikkerhetstiltak som gjør vegen akseptabel for normaltrafikk. Sunndal kommune mener imidlertid at vegen i sin helhet bør være en del av konsesjonssøknaden. Anleggstrafikken vil gå langs alle deler av vegen, inkludert den kommunale vegen, og en rekke tiltak bør gjøres før en setter i gang med utbyggingen. Kommunen forventer at utbedringer av bruer og veg som kreves i forbindelse med utbyggingen med tanke på frakt av maskiner, utstyr og lignende, dekkes av utbygger.

Befaring i forbindelse med søknaden

Kommentar:

Kommunen ber om at befaring i forbindelse med høringsprosessen skjer etter sommerferien 2026 for å sikre et snøfritt område slik at området best kan besiktiges. Sunndal kommune ønsker også at befaringen ikke gjennomføres i en tid som forstyrrer hekkende fugl og villrein i kalving. Aura II er et stort prosjekt, som vil gå mange år fram i tid. Sunndal kommune mener at det er viktig at alle interesser er hørt og ivaretatt i prosessen. Det bør gis tilstrekkelig tid til planlegging av befaring, slik at alle kan ha muligheten til å delta.

Områdene som påvirkes ved Aura II-utbyggingen er stort og det bør settes av tilstrekkelig tid til befaring slik at man får se hele området. Kommunen anser spesielt området i Gaudalen som viktig, da foreslått deponi og anleggstrafikk er et av de mest inngripende i urørt natur og det trengs fysisk tilstedeværelse for å best kunne visualisere området. For kommunen er det også viktig å få til ei snøfri befaring i områdene med nye bekkeinntak, planlagt lokasjon for Holbu pumpe, nytt Aura II kraftverk, samt Osbu kraftverk.

Samfunnsnytte og kommunal økonomi

Kommentar:

Sunndal kommune har i medhold av §13 i Vassdragsreguleringsloven fått innvilget dekning av juridisk bistand knyttet i behandlingen av konsesjonssøknaden. Dette omfatter særlig forhold rundt vertskommuneordningene. Et notat fra Advokatfirmaet Lund & co følger derfor høringsuttalelsen.

De økonomiske virkningene for Sunndal kommune som sentral vertskommune, samt for nabokommunene Molde og Lesja er ikke utredet i en egen fagrapport, men framkommer av sidene 112 og 113 i selve konsesjonssøknaden.

Oppsummert er vår vurdering at beskrivelse av kompensasjonen som ligger i vertskommuneordningene for kraftutbygging er mangelfullt utredet og gir kommunene en stor usikkerhet om virkningene.

Effekten av ordningene vil svinge kraftig gjennom anleggsperioden og de påfølgende årene etter idriftsettelse. Dette vil være svært avhengig av om anlegges i skattemessig forstand anses som et nytt kraftanlegg eller en opprusting av et eksisterende anlegg. Dette er forhold som søknaden bør avklare. Dette vil påvirke virkningene av de ulike ordningene betydelig.

I tillegg er det ikke beregnet virkninger for den enkelte av de tre vertskommunene, kun samlet effekt. Ordningene har ulik betydning for kommunene, og derfor er det viktig at søknaden viser disse effektene separat pr kommune.

Det er ikke opplyst noe om usikkerhet, risiko og nedside i de ulike beregningene, kun bestefalls-scenarier. Dette bør detaljeres bedre av søker.

Og det er i liten grad gjort beregninger mellom dagens situasjon og søknaden, samt hvilken effekt en alternativ løsning med rehabilitering vil ha.

Sunndal kommune mener at anlegget må anses som en videreføring av dagens kraftverk i skattemessig forstand. I søknaden, side 112, skriver Statkraft: *«Forutsatt at Aura II kraftverk regnes som en skattemessig videreføring av dagens situasjon, så vil økt eiendomsskatt fases inn over de første 7 driftsårene siden økt produksjon gradvis øker 7 års gjennomsnittlig produksjon.»*. Sunndal kommune krever at Statkraft utdyper og bekrefter at de anser denne forutsetningen som riktig og realistisk. Samt at de bekrefter at alle vesentlige deler av anlegget anses som investeringer og ikke «tenkt vedlikehold».

Kommentar til de enkelte ordningene:

Eiendomsskatt:

Sunndal kommune får i dag ca 77% av eiendomsskatten på totalt ca 40 mill kr årlig, mens Molde kommune får det øvrige. Skatteposisjonen til utbyggingen vil i svært stor grad påvirke disse inntektene. Dette gjelder både om anlegges anses som et nytt eller et opprustet/videreført anlegg, samt om deler av utbyggingen anses som vedlikehold i skattemessig forstand. Dette kan potensielt medføre store nedganger i inntektene i mange år framover.

Konsesjonskraft:

Sunndal får i dag ca 33% av konsesjonskraften, Molde 42% og Lesja 25%. Anslått økt konsesjonskraftmengde utgjør kun 2%. En effektutbygging gir ikke økt konsesjonskraftmengde. Dagens regime for Aura-utbyggingen er at Statkraft selv beregner en selvkost på kraften som kommunene kjøper. Med en effektutbygging vil kostnadsgrunnlaget øke dramatisk, mens mengden er omtrent uforandret. Risikoen vil være at beregningsmodellen gir en selvkostpris som er høyere

enn det den kan selges for i markedet. Vi er kjent med at Regjeringen har foreslått en endring på dette, men utfallet av dette er ikke kjent. I søknaden bør det beregnes hva selvkostprisen vil være med en slik utbygging, samt fordelingen av konsesjonskraftmengden mellom kommunene.

Naturressursskatt:

Også dette temaet er for svakt dekket i søknaden. Søker bør som nevnt over angi om de skattemessig anser anlegget som nytt eller som en videreføring og ut fra det angi hvilken effekt dette vil kunne ha på naturressursskatten. Hvis anlegget anses som «nytt» bør det beskrives hvordan en eventuell innfasingseffekt vil ha for naturressursskatten. I et verstefalls-scenario vil tapet for Sunndal kommune kunne bli opptil 40 mill kr over 7 år. Kommunen forventer at Statkraft behandler dette som et videreført anlegg uten denne innfasingseffekte.

Konsesjonsavgifter og fond:

Søknaden angir en mindre økning i utbetaling av konsesjonsavgifter på omlag 150 tusen pr år. Både omfanget av konsesjonsavgifter og endring bør spesifisere effekt pr kommune. Konsesjonsavgiftene er øremerket næringsfond. I Aura-revisjonen fra 2021 er det bestemt at det skal avsettes 10 mill kr til et villreinfond. Dette er ikke iverksatt og det forventes at dette blir gjennomført så snart som mulig og uavhengig av denne konsesjonssøknaden.

Generell kommentar til søknad og fagrapporter

Kommentar:

Ved gjennomgang av fagrapportene har administrasjonen avdekket at det ikke er en god nok sammenheng mellom vurdering av verdi og påvirkningsgrad/konsekvenser og endelig konklusjon av påvirkningsgrad for flere av fagtemaene. Sunndal kommune stiller spørsmål om hvordan man faglig kan ende på en konklusjon om middels eller lav påvirkningsgrad når det vises til en eller flere negative konsekvenser, samt at et område har stor verdi. Flere steder har et område betydelig verdi og mange påvirkninger, mens konklusjonen faller ned på en middels eller liten påvirkning, uten at det er beskrevet hvorfor man lander på denne konklusjonen. En stor del av innholdet i fagrapportene er basert på funn i databaser og ikke nye kartlegginger. Mye av rapportene er teoretiske modelleringer, og dette er for så vidt faglig greit som supplement, men det er større usikkerhet om at resultatene avviker fra faktiske forhold.

Et eksempel på dette er i klimarapporten, hvor endelig påvirkningsgrad er satt til «svært positiv» uten å vurdere den «betydelige usikkerheten» av hvor store klimagassutslipp prosjektet vil bidra til i utbyggingen i torv og myrområder i fjellet. En annen er reduksjon av 15 % av vannet i Litldalselva, hvor det sies at det vil ha en negativ konsekvens, mens påvirkningen er «ubetydelig». Det blir også misvisende å legge til grunn laksebestandens svake utgangspunkt pga gyro, og deretter konkludere at påvirkningen er liten fordi det er lite laks der. For terrestrisk naturmangfold har det blitt avdekt at flere arter ikke godt nok tatt med i fagrapporten, men som vi finner i Artskart i Artsdatabanken i eller i nærheten av områder som påvirkes. For marin påvirkning, brukes en vannstrømmodellering på nordre side av Sunndalsfjorden gjennomført av andre, for et annet formål. Kommunen stiller spørsmål om hvordan denne strømmodelleringen kan være et godt faglig grunnlag for et pulserende vannutløp til sjø på Hammarkaia.

Sunndal kommune ber derfor om at det tas en ny gjennomgang av verdi og påvirkningsgrad og at det tydeliggjøres hvorfor det endes opp på en konsekvensvurdering som ikke ser ut til å henge sammen med påvirkning og verdi for områdene vannmiljø, klima og marin påvirkning.

Dersom konsekvensgraden ikke er treffsikker nok, resulterer dette i at det ikke blir tatt høyde for avbøtende/skadeforebyggende tiltak, som er svært viktig for å minimere og avbøte den effekten Aura II vil ha på naturen. Viser ellers til innspill under punktet om vann, vannmiljø og hydrologi, terrestrisk naturmangfold og klima.

Samkjøring av rehabilitering av Reinvasdammen og Aura II

Kommentar:

Sunndal kommune mener det er veldig positivt med en samkjøring av prosjektene for å redusere anleggs- og aktivitetstiden i fjellet med flere år. Kommunen mener imidlertid at prosjektarbeidet likevel ikke skal foregå under kritiske tidspunkter for villrein og hekkende fugl i området, og at anleggsperioden tilpasses for å minimere påvirkningen på naturen.

Merknader på fagtemaer

Vann, vannmiljø og hydrologi

Kommentar:

Måten å drive kraftverk på har endret seg fra stabil kraftproduksjon gjennom året, til en mer effekt- og behovsstyrt kraftproduksjon, som er tilpasset økningen av en ustabil kraftproduksjon med sol- og vindenergi. Det betyr at det produseres lite når det er god tilgang på vind- og solkraft, mens når det er lite vind og sol, produseres mer vannkraft. Samtidig deles det mer på strømmen enn før.

Strømproduksjon og kraftpris påvirkes av behov for kraft i Norge. Det er i tillegg etablert kraftkabler fra Norge og til Europa, som påvirker både produksjonen og prisen. Aura II som prosjekt er tilpasset det nye markedet. Det er stor konkurranse i kraftmarkedet. Vi er i et kraftmarked hvor kraftverk kan starte og stoppe på kort tid, styrt av pris. Dette har resultert i endrede kraftproduksjonsrutiner – med mer effektkjøring. Dette forklarer bygging av kraftstasjon med utløp til sjø (unngår raske vannstandsendringer i elv), pumpekraftverk på Holbu (for å nytte seg av mer vannfall) og behov for å fleksibel magasinerings (på Holbudammen).

I tillegg har klimaet endret seg. Dette påvirker hvordan kraftverkene forsynes med vann. Faktisk legger man til grunn opp til 40 % klimapåslag, fordi klimaendringene gir våtere vær. Dette «nye vannet» kommer gjerne ikke på en slik måte som før.

Når strømmen produseres på denne måten, er det større potensiale for økte inntekter for kraftprodusenten. Trolig vil behovet for vannslipp etter miljødesignprinsippet være i perioder med mye energi tilgjengelig og dermed relativt lave strømpriser. Kraftprodusentens tap ved innføring av dette vil dermed trolig ikke være belastende. Det vil uansett gi et mindre inntektstap enn tradisjonell minstevannsføring. I miljødesignprinsippet ligger det å slippe vann for å unngå tørrlegging i svært tørre perioder, slippe mer vann i en tidsperiode når fisken vandrer inn eller ut av elva, eller legge til rette for kontrollerte spyleflommer for å unngå sedimentering.

Det nye kraftverket tar ikke opp nytt vann, men endrer manøvreringen betydelig. Sunndal kommune mener derfor at det i konsesjonsvilkårene må legges til rette for vannslipp etter miljødesignmetoden for å få en mer funksjonell elv. Dette er ikke minstevassføring, men et avbøtende tiltak til den nye manøvreringen av vannet. Dette er også i tråd med innspillet fra Sunndal kommune til UP, hvor kommunen mente at det var ønskelig at utredningen ga flere mulige modeller med tanke på hydrologiske og økologiske konsekvenser i lys av økonomi og inntjening av valgt modell. Dette for å kunne vurdere økonomisk bærekraft opp mot økologisk bærekraft av utbyggingen. Dette er ikke belyst i søknaden eller fagrapportene. Viser ellers til kommentar under Holbudammen og Litldalselva.

Holbudammen

Kommentar:

Holbuvatnet får en betydelig endret manøvrering. Med dagens regulering har Holbuvatnet i snitt ligget tett opp mot høyeste regulerte vannstand (HRV) gjennom hele året og i liten grad vært brukt til sesongdisponering. Etter ombygging vil magasin vannstanden i Holbuvatnet i snitt ligge ned mot laveste regulerte vannstand (LRV) gjennom vinteren, for så å fylles opp når snøsmeltingen starter, for så å tappes ned igjen på senhøsten (Statkraft, 2024). Det meste av tilsiget skal dermed pumpes opp til Osbumagasinet, for der å kunne utnyttes til produksjon i Aura II kraftverk. Dette vil gi en vesentlig økt reguleringseffekt med en utarming av reguleringssonen, med tilhørende redusert produksjon av næringsdyr. Det er simulert et vanntap (overløp) fra Holbuvatnet til restfeltet Litldalselva nedstrøms på 0,6 Mm³ i snitt per år. Ombyggingen vil fjerne stort sett alle overløp ved flomhendelser i fremtiden. Dette påvirker vannstrømmen nedstrøms mot Sunndalsfjorden.

Det finnes en mulighet til å slippe vann fra Holbudammen for å øke vannføringen i Litldalselva, noe som ble gjort i forbindelse med kjemisk behandling i gyroprosjektet. (Hagen og Olstad, 2024). Gyroprosjektet behandlet Litldalselva med kloramin, og for at kloramin skal være virksomt som

behandlingskjemikalie og ikke brytes ned, kreves en viss vannføring. Statkraft bidro til å slippe ekstra vann fra Holbudammen da det var behov for det, så mulighetene er der rent teknisk. Det er ønskelig at manøvreringen av vannet i Holbudammen gjøres på en slik måte at det kan slippes vann etter miljødesignmetoden, for å sikre vannføring i kritiske tidspunkt for anadrom fisk (fare for vintertørr elv, og for å sikre fiskevandring til og fra Litldalselva). Statkraft har mulighet til å redegjøre for hvor mye dette vannslippet kan bety i økonomisk sammenheng, blant annet basert på erfaringene fra kjemisk behandling. Kommunen ber om at det gjennomføres ei tilleggsutredning om vannslipp etter miljødesignmetoden på kritiske tidspunkter for anadrom fisk. Viser til kommentarer i vann, vannmiljø og hydrologi og Litldalselva.

Litldalselva

Kommentar:

I henhold til fagrapporten vil dagens overløpshendelser tilnærmet opphøre dersom omsøkt utbygging gjennomføres, samt at elva vil få redusert middelvannføring med ca 15 % fra dagens vannføring. Elvas vannføring er allerede svært redusert pga opprinnelig utbygging. Overløp til Litldalselva kommer fra magasinet Holsbuvatn. I tillegg vil området fra dagens kraftverksutløp i elva til sjøen få betydelig redusert vannføring. Det beskrives ingenting om avbøtende tiltak i dette området, men det vises til negativ påvirkning.

Som tidligere nevnt, finnes det noen logiske brister i fagrapporten for vannmiljø. På et sted stilles det spørsmål ved hvorfor elva ikke er klassifisert som en sterkt modifisert vannforekomst, mens i sammenstilling av konsekvensgrad står det at elva er en sterkt modifisert vannforekomst.

Litldalselva er et anadromt vassdrag og tilstanden er derfor basert på tilstandsvurdering for laks og sjørret, samt hydrologiske endringer. Det er god kunnskap om anadrom fisk i Litldalselva på grunn av gyroprosjektet. Vassdraget har vært påvirket av lakseparasitten gyro i førti år, og elva ble ferdigbehandlet i 2023. Det er i 2025 igangsatt reetablering av både laks og sjørret ved utsett av plommesekkyngel og rognbokser. Sunndal kommune mener at fagrapportens vurdering av elvas verdi som økologisk funksjonsområde blir feil med henvisning om at laksebestanden er lav, da tilstanden av anadrom fisk forventes å bedres og endres når gyroprosjektet er ferdig og reetablering av elva gjennomføres.

Sunndal kommune mener at det i konsesjonsvilkårene må legges til rette for vannslipp etter miljødesignmetoden for å få ei mer funksjonell elv for fisk i Litldalselva og i Aura-vassdraget. Det bør også vurderes å simulere 10-årsflom i periode med mye vann i hensiktsmessige og faste intervaller, for å unngå sedimentering. Denne flomstørrelsen vurderes som viktig for gjenoppretting av habitat som sikrer gyting og skjul for ungfisk. I tillegg menes det at årsflommer også bidrar til å bremse nedsilting og armering av substratet (Houbrechts, et al., 2012, Harby, et al., 2018).

Ved forsøk med utsett av rognbokser våren 2025, fikk Veterinærinstituttet bekreftet antakelsene om at det ville være krevende å finne større gode områder for dette arbeidet. Elvebunnen inneholdt som antatt store mengder sand og finsubstrat som tetter hulrommene mellom steinene på elvebunnen, noe som etter hvert er en kjent konsekvens av endret vannføring i regulerte vassdrag. Slik tetting av substratet er negativt for fiskebestandene, både fordi det kan være vanskelig for voksenfisken å gjennomføre en vellykket gyting og fordi yngelen er avhengig av hulrommene i substratet for skjul. (Vegard G. Sollien, Veterinærinstituttet, pers.med).

Sunndal kommune mener at det i vilkårene må derfor gis krav om habitatforbedrende tiltak i gytebekker og hovedelv, ved opprensning av elvebunn og ny gytegrus i samarbeid med relevante fagmiljøer. Det er også viktig med vannovervåkningsprogrammer i anleggsperioden.

Marint vannmiljø

Kommentar:

Den nye manøvreringen av vannet i Aura II legger opp til at ferskvannstilførselen i fjorden endres kraftig på vinter/vår fra 347 mill³ til 525 mill³ og på sommer/høst en reduksjon i tilførselen fra 389 mill³ til 242 mill³. Dette er betydelige endringer av ferskvannstilførselen i fjordsystemet, og vil ha størst påvirkning på indre deler av fjorden og deltaområdene.

Sunndal kommune er av den oppfatning at påvirkningene på det marine vannmiljøet ikke er tilstrekkelig utredet og krever at det gjennomføres en tilleggsutredning for dette temaet. Det er generelt lite kunnskap tilgjengelig i Norge og internasjonalt når det gjelder kraftverksutløp til sjø, og andre gjennomførte prosjekter som har utløp til fjordsystemer er ulike Sunndalsfjorden. Det er imidlertid noen faglige artikler som drøfter temaet og disse er henvist til i kildelista i uttalen. Fagrapporten drøfter på et generelt og teoretisk nivå med stort sett antagelser på påvirkning.

For påvirkning på Sunndalsfjorden er det i arbeidet med fagrapporten kun gjennomført en undervannskartlegging. I fagrapporten står det at «på grunn av relativt sterk vannstrøm i elveutløpet var det utfordrende å kjøre videotransekter med ROV. Det ble derfor hovedsakelig hentet video fra 8 punkter ved varierende dybder jevnt fordelt i området ved planlagt utløp». Utreder mener at dette er «godt nok» undersøkt. Fagrapporten peker på flere usikkerheter ved faggrunnlaget. Interessant nok gis en samlet vurdering av marint miljø og naturmangfold til en stor negativ konsekvens, til tross for usikkert kunnskapsgrunnlag. Manglende kunnskapsgrunnlag og usikkerhet, gjør at tiltaket ikke legger opp til avbøtende tiltak. Det er vanskelig å gi vilkår om avbøtende tiltak når det er så stor usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlaget.

Det er ikke gjennomført egne strømningsstudier i forbindelse med kartleggingen, men det er sett hen til en studie gjort i 2023 på Oppdølstrandsiden. Kommunen stiller spørsmål om om denne studien har relevans for strømningsforholdene for et utløp ved Hammarkaia.

Fagrapporten har ikke tilstrekkelig utredet hvordan manøvrering av vannet i Sunndalsfjorden påvirker naturlig salinitetsnivåer, næringstilførselen, algeoppblomstring og fiskevandring inn og ut av elva. Fagrapporten bør også se på mulige påvirkning utløpet vil ha på miljøgifter i indre deler av fjorden.

Driva er ei nasjonal lakseelv, og Litldalselva er også tilknyttet indre deler av Sunndalsfjorden og deltaområdet. Hvordan ferskvannstilførselen påvirker anadrom fisk er nevnt, men flere vesentlige aspekter ved mulig påvirkning er ikke med. Det gjelder eksempelvis oksygenovermetning eller om anadrom fisk trekkes mot kraftverksutløpets ferskvannstrøm i stedet for elva. Deltaområdet utenfor utløpet av elva har viktige funksjoner for anadrom fisk, og det må utredes hvordan utslipp til sjø påvirker fiskevandring. Rapporten peker i tillegg på kritisk påvirkning på gyteområder for kysttorsk.

Kommunen registrer at Nordmøre og Romsdal havn IKS motsetter seg lokalisering av utløpet nær Hammarkaia av frykt for undergraving og erosjon. En ny vurdering av utløp vil forsterke behovet for en ytterligere kunnskapsinnhenting på det marine fagtemaet. Det bør utredes alternativt utløp og dette krever nye vurderinger med tanke på påvirkninger og konsekvenser.

Sunndal kommune har kjennskap til at NOFIMA har vanninntak til sitt anlegg i tiltenkt utløpsområde. Dette er noe som også bør drøftes i ei utredning. Kommunen mener at det er for sent å utsette en grundigere kunnskapsgjennomgang for utløp og manøvrering av vannet til detaljplana, da det er for stor usikkerhet om mulig påvirkning av det marine miljøet. Basert på ovennevnte, er Sunndal kommune uenig i konklusjonen i fagrapporten at kunnskapsgrunnlaget samlet sett vurderes som godt. Det må også gjøres en vurdering av påvirkningen av utslipp til sjø vil ha på den økologiske klassifiseringen vannforekomsten har etter vannforskriften, som ikke skal forringes av aktivitet. Samlet belastning for anadrom fisk ved bortfall av vann i elva og påvirkning i det marine miljøet bør vurderes.

Store ferskvannsutslipp fra kraftproduksjonen til sjø er en relativt ny praksis, og det er viktig å se grundigere på hvor og hvordan utløpet får minst mulig negativ påvirkning for Sunndalsfjorden. Derfor må det gjennomføres enda mer kartlegging i selve Sunndalsfjorden, inkludert strømmålinger på siden hvor utløpet skal gå. Som tidligere nevnt, bør dette hensyntas med tanke på innspill fra Nordmøre og Romsdal havn IKS om at foreslått utløp ikke kan legges i området som er utredet i nåværende rapport. Sunndal kommune mener også at det bør vurderes et prøvereglement med evaluering etter en gitt tidsperiode, slik at man kan evaluere endringer som vil påvirke i Sunndalsfjorden. Prøvereglement vil kunne være et viktig forvaltningsmessig grep for Sunndalsfjorden, ikke minst fordi det legges opp til utløp i sjø i planene til TrønderEnergi på motsatt side av fjorden. Dette vil gi NVEs miljøtilsyn mulighet til å gjøre nye vurderinger uten å ta en revisjonsprosess på det.

Terrestrisk naturmangfold og landskap

Kommentar:

Om lag 2/3-del av Sunndal kommune sitt areal er omfattet av i ulike former for vern. Kommunen har i tillegg to arter med egen kvalitetsnorm for to svært viktige rødlistede arter i Norge – villrein og laks. Disse artene betyr mye nasjonalt, men også for kommunens historie og identitet. Aurlandbyggingen har påvirket begge disse artene, og siden utbyggingen ble gjennomført, har både laks- og villreinbestanden i området blitt kraftig svekket. Den norske stat har brukt over 200 millioner for å kvitte seg gyro i Drivaregionen inkludert Litldalselva. I tillegg er det nylig vedtatt en tiltaksplan for villrein som også berører områdene som påvirkes av Aura II. Det er viktig for Sunndal kommune at kraftutbygging og tilknyttet aktivitet ikke forringer disse artene ytterligere, men at natur restaureres og tiltak iverksettes for å forbedre den økologiske tilstanden.

Samlet vurdering for terrestrisk (landbasert) naturmangfold blir i KU oppgitt til å ha stor negativ konsekvens. KU framstår imidlertid som mangelfull når det gjelder omfang og grundighet. Først og fremst så er det usikkerhet om alle inngrepsområda er godt nok kartlagt. Kartet i fagrapporten viser inngrepsgrense og kartlagte områder, men det ser likevel ut som om at ikke alle områdene med inngrep faktisk er kartlagte. Sammenlignes inngrepsarealet i rapporten med Artskart i Artsdatabanken, ser det ut til at flere arter kan være innenfor mulige arealer til rødlista arter, som for eksempel Øksendalvalmue, som er en sterk truet art. Dette er ikke nevnt fagrapporten, og det trengs mer kunnskap spesielt på områder som blir sterkt berørt av planene. Her er noen flere eksempler:

- Fjellrev blir nevnt og at det ikke er registrert i området. På Artsdatabanken ser vi at det er registrert funn av fjellrev nær Aursjøhytta i 2013 og potensielt areal strekker seg helt til Osbudammen.
- Tiltaket i Torbudalen biotopvernområde fører til at området blir forringet/ødelagt, som vil ha en stor negativ konsekvens for området. Sunndal kommune ønsker en mer konkret vurdering av avbøtende tiltak.
- Hekkelokalitet for fjellvåk (livskraftig) ved Osbuvatnet vil med planene utgå helt. Hvordan vil dette påvirke fjellvåkbestanden i området, og vil det ha stor påvirkning på resten av økosystemet, eksempelvis gnagere og andre byttedyr?
- Det er registrert rødlista arter enkelte plasser langs veien opp mot Reinsvatnet på Artskart til Artsdatabanken, men fagrapporten nevner ikke disse. Det er viktig å se på hvordan disse artene også blir påvirket av utbyggingen og generell trafikk til inngrepsområdet.
- Sunndal kommune mener det er viktig med helhetlig og økosystembasert forvaltning. Fragmentering, med tiltak som berører flere mindre områder og arealer vil kunne ha viktig betydning for helheten. Rapporten gir inntrykk av at flere små arealer ikke gir så stor konsekvens, mens Sunndal kommune mener at fragmentering kan være negativt for økosystemets helhet.

De sensitive artene og konsekvensvurderingen rundt dem får kun begrunnelse "Tiltaket medfører påvirkningsgraden noe forringer for sensitiv art. Det vises til notat unntatt offentlighet for mer informasjon om vurdering av påvirkning (Vedlegg 5)." Uten å ha tilgang til vedlegget her kan ikke Sunndal kommune vite hvor godt redegjort denne avgjørelsen er. Kommunene fikk i møte med Statkraft vite at dette dreide seg om rovfugl.

Videre reises det spørsmål ved konsekvensklassifisering og vurdering av påvirkningsgrad for terrestrisk naturmangfold. Områder med middels til svært stor verdi, er i tilfeller vurdert til kun middels konsekvens selv om inngrepene er permanente. Dette kan innebære sprengning eller andre tiltak som fører til bortfall av nær trua naturtyper og arter. Fagrapporten gir ikke tydelige forklaringer på hvorfor eller hvordan man ender på en lavere konsekvensgrad i områder som har stor verdi, eller som berører nøkkelarter. På den måten vil heller ikke avbøtende tiltak bli like aktuelt å vurdere. For å

kunne grundig vurdere påvirkning på terrestrisk naturmangfold, er det viktig at det er en tydelig og realistisk sammenheng mellom verdi og konsekvensgrad. Viser ellers til punkt om villrein, Gaudalen og friluftsliv og kultur.

Gaudalen

Kommentar:

Allerede til UP ba Sunndal kommune om at Statkraft skulle finne alternative løsninger til foreslått deponi i Gaudalen. Deponier i urørt natur bør i utgangspunktet unngås og legges til områder som allerede er påvirket av menneskelig aktivitet. Kommunen står ved kravet om at Statkraft må vurdere alternative området til Gaudalen.

Gaudalen deponi er foreslått lagt veldig nært Eikesdalen landskapsvernområde. Betydningen av en fragmentering og oppdeling av områder som er urørte må derfor vurderes. Det er også lokal motstand mot deponi i Gaudalen, inkludert den største grunneieren.

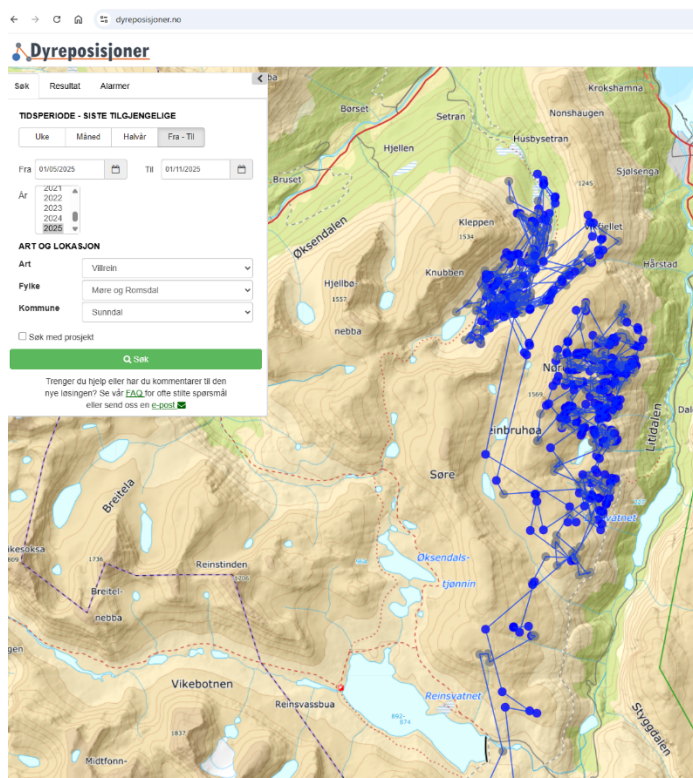
Det er en stor hjortebestand i kommunen, som berøres i Gaudalen. Inngrep kan få konsekvenser for jakt både i Gaudalen og Litldalen i anleggsperioden. Jakt er viktig for å regulere bestanden. Deponi og anleggsaktivitet vil også være negativt for friluftslivet i området.

Gaudalen var tidligere sauebeite, men per i dag drives det ikke landbruk der. En vei inn her kan trolig ha begrenset nytte ved beitebruk. Kommunen understreker at grunneier på gnr/bnr 66/1 har beiterett i området, og at beiting kan bli aktuelt i fremtiden. Gaudalen er i dag så å si helt urørt uten tekniske inngrep.

Det er også kalvingsområde for villrein i nærheten av deponiet. Snøhetta villreinområde har dårlig (rød) klassifisering av kvalitetsnormen. Villreinen er også rødlistet i Norge. Den samlede belastningen i Snøhetta villreinområde (nml §. 10) må vurderes svært nøye.

Etter Sweco fag-rapport villrein kom, har FoU prosjektet som nå pågår i Snøhetta villreinområde merket flere villrein med GPS-klave. Bukken «Kviten» med ID: V-0382 bruker området i Gaudalen veldig mye sommerstid, sannsynligvis flere dyr også, uten GPS-klave. I 2025 var Kviten i området mye sommerstid, og helt nede i dalen og helt ned mot Husbysetra. Dette er innenfor Snøhetta villreinområde og biologisk leveområdegrense for villrein.

Figur fra www.dyreposisjoner.no viser Kviten med plottene sommeren 2025:

Norconsult AS har på vegne av Sunndal kommune utarbeidet hensynssoner med tilhørende klausuleringsbestemmelser for alle sju vannverk i Sunndal kommune. Smestad vannverk er det eneste vannverket i kommunal regi som produseres av overflatevann, og er dermed mer sårbar for ytre påvirkninger enn de andre grunnvannsverkene. Deponering av masse og bygging av anleggsvei innenfor hensynssonene ble ikke ansett som relevant i arbeidet fra Norconsult, så disse påvirkningene er ikke vurdert i rapporten. Sunndal kommune ber om en vurdering av hvilke konsekvenser anleggsvei og permanent deponi av massene vil få for uthenting av drikkevann til Smestad vannverk.

Sunndal kommune krever at det utredes alternativer til deponi i Gaudalen. Det står i konsekvensutredningen at det finnes alternativer, men vurderinger rundt alternativene framkommer ikke av søknaden. De allerede nevnte alternativene er tunnelåpning på Viklandet, samt teknisk løsning med luftpute-kammer, som gjør at det ikke er behov for åpning i fjellet og dermed deponi.

Viser ellers til kommentarer under punktet om villrein og friluftsliv.

Villrein

Kommentar:

Villrein er en viktig art i Sunndal kommune. Det er ikke tvil om at Aurautbyggingen har betydelig påvirket villreinstammen i området. Sunndal kommune mener det er svært viktig å iverksette bruken av Villreinfondet, som ble avsatt som en del av 2021-revisjonen. Sammen med Molde og Lesja kommuner, vil Sunndal kommune foreslå vedtekter og mandat til Villreinfondet. Disse midlene bør brukes til viktig kunnskapsinnhenting og tiltak for villrein i området. Sunndal kommune mener at det bør settes av en årlig sum fra Statkraft til dette Villreinfondet (som tilsvarende gjøres i Havbruksfondet), for å bøte på de påvirkningene Gamle Aura kraftverk har hatt, og nye Aura II vil ha, på villreinen i området.

Levevilkårene for villreinstammen er alvorlig, og det er bekymringsfullt at det skal pågå anleggsaktivitet i fjellområdet i mange år fremover. Sunndal kommune mener det er viktig at Statkraft sørger for involvering av personer/organisasjoner med stor lokalkunnskap om villreinen ved detaljert planlegging av anleggsfasen. Et eksempel på dette er lokalt villreinoppsyn. Siden anlegget

ligger i leveområdet til villreinbestanden bør det gjennomføres et dialogmøte med aktørene som har gitt høringsuttalelse knyttet til dette temaet.

Sunndal kommune ser positivt på at Osbu kraftverk skal saneres og området tilbakeføres. Dette vil gi mindre aktivitet i området og trolig forbedre trekkrutene og beiteområdene.

Søknaden legger til grunn et deponi Holbuvatnet, samt ei omlegging av eksisterende bilvei i dette området. Kommunen mener det må utredes og vurderes om disse massene kan benyttes til å reetablere et gammelt trekk mellom villreinområdene. Det bør også vurderes å bruke deponimasse i andre områder for å gjøre trekkmulighetene bedre i andre kritiske områder, for eksempel ved Torbuhalsen.

Infrastrukturen som kom med Gamle Aura har økt ferdselstrykket betydelig i området. Kommunen mener at innskrenking av ferdsel ikke skal gå på bekostning av hytteeierne og landbruksinteressene, samt enkelt friluftsliv. Per i dag har Statkraft et pålegg i sine vilkår om å legge rette til allmenn ferdsel i området. Sunndal kommune mener at det er et skjønnsrom i dette pålegget, herunder at allmenn ferdsel ikke nødvendigvis skal tolkes som generell motorisert ferdsel. Det er viktig at NVE gjør ei vurdering av dette i prosessen, og at disse vurderingene ses opp mot kunnskapsgrunnlaget for villrein inkludert vedtatt tiltaksplan og kvalitetsnormen for villrein. Sunndal kommune mener at det bør vurderes bommer som hindrer motorisert ferdsel på stikkveier i området for å lette trykket for villrein.

Viser ellers til punkt om rehabilitering av Reinvassdammen, punkt om Gaudalen og kommentar om befaring.

Kultur og friluftsliv

Kommentar:

Osbuområdet er tilgjengelig via Aursjøvegen som går mellom Sunndalsøra i Sunndal kommune og Eikesdal i Molde kommune. Veien brøytes vanligvis og åpnes for publikum ca 1. juni, og er åpen fram til første snøfall på høsten. På sommeren er Aursjøvegen en populær rundtur med motorisert kjøretøy. Det er anslått at ca. 6000 kjøretøy kjører Aursjøvegen årlig. Påvirkningen fra nye Aura II på friluftslivet vil i all hovedsak være knyttet til anleggsfasen, mens det ferdige anlegget i liten eller ingen grad vil påvirke friluftslivsutøvelsen eller opplevelseskvalitetene. Det er viktig med god informasjonsdeling fra utbygger i kritiske tidspunkter i anleggsfasen.

En må generelt regne med at anleggsgjennomføringen i perioder vil medføre noe redusert framkommelighet for brukere av fjellområdet. Støy som følge av sprengningsarbeider og transport av masser kan også virke sjenerende. Turistforeningens merkede stier vil imidlertid ikke bli direkte berørt, og kan brukes i hele anleggsperioden. Tiltaket vil i driftsfasen ikke gi permanente arealbeslag eller fysiske endringer som medfører at området blir mindre egnet eller mindre attraktivt i forhold til utøvelse av friluftsliv.

Kulturmiljø konkluderer i fagrapporten med stor negativ konsekvens. Det er i størst grad området KM 2 Toppheis som vil påvirke kulturminner negativt. Dette er områder som er omtalt i Sunndal kommune sin kulturminneplan.

For friluftslivet er kommunen enig i vurderingene om påvirkning som skissert i søknaden, herunder at vil det være under anleggsperioden at området blir mye forringet. Selv om turen langs Aurabanen vil bli endret noe grunnet de nye og større steintippene vil det likevel være fullt mulig å gå turen slik som i dag. De andre områdene som er beskrevet, vil etter at anleggsperioden er over ha samme status som i dag for friluftslivet.

Alt i alt vurderer Sunndal kommune at for kultur og friluftsliv vil utbyggingen som skissert på disse temaene ha akseptabel påvirkning. Det er viktig at prosjektet har så liten negativ påvirkning som mulig på jakt og fiske i området. Se for øvrig kommentarer om ferdsel under punktet om villrein og Gaudalen.

Klimagass, støy og støv og forurensing

Kommentar:

Sunndal kommune mener klimaregnskapet i fagrapporten er noe misvisende. I KU tabell 9, side 17 for klimagassutslipp er noe av teksten i boksene for “nullalternativet” og “omsøkt tiltak” endret fra malen. Eksempel: “Noe konsekvens”, istedenfor “noe negativ konsekvens”, “Noe reduksjon i utslipp/økt opptak” istedenfor “positiv konsekvens” og “svært stor reduksjon i utslipp” istedenfor “stor positiv konsekvens.” Sunndal kommune mener at en slik justering fra malen til Miljødirektoratet kan fremstå som forvirrende.

Sunndal kommune deler oppfatningen av at vannkraft er en ren kraftkilde. Men fagrapporten bør uansett redegjøre for de utslipp prosjektet i sin helhet vil ha på klimagassutslipp. Fagrapporten viser at det helhetlige regnestykket har flere usikkerhetsmomenter.

Usikkerhet står også som “betydelig” på både nullalternativet og omsøkt tiltak (tabell 9 side 17). For å gi mest mulig helhetlig og riktig verdivurdering og påvirkningsgrad, bør KU legge til grunn faktiske forhold eller ta høyde for usikkerheten i konklusjonene. Det blir nevnt på side 14 at det er usikkerhet når det gjelder prosjektets klimagassutslipp fordi man er «i en tidlig fase». Det er også usikkerhet knyttet til bruk av materialtyper og mengder som skal bli benytta og hvordan dette slår ut på klimaregnskapet.

På side 15 under «usikkerhet i beregningene», oppgis at det er usikkerhet i faktisk produsert kraft og hvilken energikilde som skal erstattes. “Videre er ikke estimerer knyttet til distribusjonstap hensyntatt i beregningene av unngåtte utslipp”. Det er heller ikke hensyntatt nedetiden i anleggsfasen. Det blir også oppgitt at utslippsreduksjon i realiteten kan bli høyere enn beregningene om fossil energi blir erstattet til større grad.

I tillegg er det ikke oversikt over klimagassutslipp fra myr eller torv. Det er kun brukt Miljødirektoratets beregningsmal for klimagassutslipp fra karbonrike arealer. Sunndal kommune stiller spørsmål ved om denne malen i fagrapporten er tilstrekkelig for å beregne berørt myr, og hvor mye myr er berørt. Faggrunnlaget bør ha en generell oversikt over berørt myr.

Det står i fagrapporten at sju dekar på jordbruksareal (full- overflatedyrka og innmarksbeite) under mineraljord i tabell 2. Mineraljord går under utmarksbeite, så disse sju dekarene er trolig ikke riktig klassifisert, men skal enten inn under organisk jord, eller annen arealtype. Sunndal kommune mener det er viktig å belyse at Aura II er et bidrag til kraftproduksjon, men det bør likevel vurderes riktig hvor mye tiltaket vil bidra til klimautslipp og ellers som stort arealinngrep.

Kilder

Vannmiljø, vann, hydrologi og anadrom fisk:

Houbrechts, et al., 2012, Harby, et al., 2018

Vegard G. Sollien, Prosjektleder for bevaringsarbeidet, Veterinærinstituttet

Inger Helene Sira, lokal koordinator for bekjempelse av gyrodactylus salaris i Drivaregionen

Hagen, A og Olstad, K et al (2024) Klorbehandling i Driva og Litldalselva 2023 – Andre behandlingsår, NIVA-rapport ISSN 1894-7948

Marin påvirkning

Skreslet S. Freshwater Outflow in Relation to Space and Time Dimensions of Complex Ecological Interactions in Coastal Waters. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg; 1986. p. 3-12,

Johnsen BO, Arnekleiv, J. V., Asplin, L., Barlaup, B. T., Næsje, T. F., Rosseland, B. O., Saltveit, S.J., Tvede, A. . Hydropower development – Ecological effects. In: Aas Ø, Einum, S., Klemetsen, A., Skurdal, J., editor. Atlantic Salmon Ecology, : Blackwell Publishing Ltd.; 2011. p. 351-86,

Myksvoll MS, Sandvik AD, Asplin L, Sundby S. Effects of river regulations on fjord dynamics and retention of coastal cod eggs. ICES Journal of Marine Science. 2013;71:943-56.10.1093/icesjms/fst113

Trussart S, Messier D, Roquet V, Aki S. Hydropower projects: a review of most effective mitigation measures. Energy Policy. 2002;30:1251-9.[https://doi.org/10.1016/S0301-4215\(02\)00087-3](https://doi.org/10.1016/S0301-4215(02)00087-3)

Sergio Mazetti (2010) Fjordforsk, <https://www.forskning.no/havforskning-kronikk/kronikk-miljoeffekter-av-ferskvannsutslipp-i-fjord/1180331>

Villrein

Kvalitetsnormen for villrein: <https://www.nina.no/Om-NINA/Aktuelt/Nyheter/article/kvalitetsnorm-for-villrein-forste-klassifisering>

Tiltaksplan for villreinen i Snøhetta: <https://villrein.no/her-er-tiltaksplanene-for-villreinen-i-rondane-snohetta-og-knutsho/>

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø: <https://villrein.no/villreinomrader/snohetta/>
GPS-kartlegging av villrein, www.dyreposisjoner.no

Naturmangfold

Kommunedelplan for naturmangfold 2024-2033 Sunndal kommune, [Kommuneplan for naturmangfold FS og KS](#)

Artsdatabanken, www.artsdatabanken.no